

de două ori în săptămâna: Joi-a și
vineri; era cându-vă pretinde im-
pluția materialelor, va fi de trei să-
zi de patru ori în săptămâna.

Cenușul de prenumeratiiune,

pentru Austria:

în întregul an	8 fl. v. a.
în săptămâna de anu	4 fl. v. a.
cariere	2 fl. v. a.
pentru România și strainetate:	
în întregul an	12 fl. v. a.
în săptămâna de anu	6 fl. v. a.

ALBINA.

Prenumeratiiune se fac la toti dd. corespondinti ai nostri, si de a dreptul la Redactiune Statonaryane Nr. 1, audiuntu se adresa si corespondintele, ce pe o vescu Redactiunea, administratiunea sau apudatură; cătevor fi retranscute, nu se vor primi, era cele anunțate nu se vor publica

Pentru anunțare si alte comunicatii de interesu privat — se respunde căte 7 or. pe linie; repetitile se facu cu pretin scăzutu. Pretin timbrului căte 80 or. pentru una data se antecipa.

Budapest, in 1. noiembrie n. 1873.
Ioan I. betranul Rege, — moderat, adeverat constitutional — alu Sasso, nascutu, la 1801, reposă mercur — a venit, urmandu-i indata la tronu fiu Albertu, carele in resbelulu franco-manu si-a căscigatu rangulu de magistratu imperiale.

Reposatulu Rege alu Sassoniei a unu omu de eruditiiune si — proba ceea ce este atâtul de raru intre unitori! —

In Francia — totu mereu se indeparas'a, ce Chambordistii urmău a o prea-si inteti. A fost pré imbucuratoriu, că urma dejă au inceputu si unii generali activitate a se pronunciă pe facia intru Republica si a se ingagiă de a optulu spre aperarea ei — pana si cu ea. Intre acești generali celu mai deosebit este eroiculu Chansy. De asemenea se notifica casuri, unde chiar unii generali principali, cari pana mai ieri si in fruntea dreptei centrale, — in ea pericolului ce se anuncia de prin tōttele din popor, 'si — dechiară esirea partită monarchistilor siaderinti' a Republica! — Catra acăsta in momentul urmă se publică o epistola, forțe manifestu alui Chambord, catra rediutulu seu Chesnelong, prin carea genęga concesiunile cerute si se face a-dara neposibile restauratiunea. Astă pericolul — mai par' că a incetat.

Pesta, in 1. nov. 1873.
Din fost'a granitia militare, impartita cercuri electorale, cerculu Titelului, celu micu, ce a cadiutu préda la comitatul lui, alalta-ieri dejă ajunsse a-si alege deputu la Diet'a ungurésca, dupa legea domorii magiari.

Totu — nonumeratele si nediscriptibile, coruptiuni si terorizari dormesici, cununa nemicu! Bravii alegetori serbi,

ascultandu de inteligiția loru cea asemenea brava, decisera cu votulu loru pentru candidatulu partitei națiunale, Dr. Lazar Coșciu, carui noi urămu: „Să trăiescă!”

Acesta a dobardit 1300 de voturi, ér candidatulu regimului 97, intre cari numai 20 de la serbi. —

Nu ne indoimur că — ceialati graničeri alegatori, din celelalte trei cercuri regimale, se vor portă totu atâtul de bine. —

„Cris'a finantiale,” si — „imprumutul celu mare,” — totu aceste sunt semnăturile momentului.

Multa dorere de capu facu acestea — ambele domnilor de la potere; pentru că — vedeti, tōtē le potu tiranii omenimei, numai — a lăua de unde nu-e — nu!

Decandu cu coticările si ciarlatanisimulu politicu si finanțieru — asiā de pe facia, tōtă lumea si-a perduțu increderea si in sine, si in domni; adeca cu unu cuventu: nimu nu se mai increde in omeni' a nimenu!

Nu pote sè ne prinda mirare de felu, candu inselatiunea, candu pacalirea este supremulu principu de statu, suprem'a regula a vietii — la domni, de susu pana diosu!

Foile magiare, cam tōtē cu tōtē recunoscu că — dieu este greu a capetă bani cu conditiuni onorabili, candu unu regimur' n'are vēd'a unui atare numo; insa — nu-e ce face, — cauta să se iee — cu ori ce condițiuni!

Asia dau regimului statului, sè apuce ocasiunea ce li-o ofera Rothschild — cu ambele manele, sè primesca ori-ce condițiuni si să iee ori cătu pote sè capete.

De ocamdata se vorbește de 110 milioane nominatu, in argintu, pentru cari guvernul nostru ar primi — totu in argintu vr'o 65 de milione si ar plati 5 milioane si diu-metate interese pe fie-care anu. —

Se mai vorbesce, că — Prussia, séu adeca Bismark ar imbiā domnilor nostri 100 de milione, dar ér cu condițiuni si mai dediosi' orie. Astfelui pessimismulu se latiesce si — domni' a se clatnia. Dupa „P. Ll.” de astădi, unu ministru sè fle eschiamatu că —

in 4 septembri — pace de bucuria domnirei de astădi!

In cătu pentru crisi' hărtielor la Bursa, apoi — guvernul, vediendu că aceea totu se latiesce si amenintia a ruină totalmente păstă nostra de bani, de care păstia chiar politica are atâtă trebuintia, — acuma ele, — si celu din Viena si celu din Budapesta, incercă a regulă burs'a, prin totu posibilul ajutoriu din partea statului. Modulu — cum, pana in acăsta elipita, este inca unu arcanu.

Intr'aceea dejă acăsta sperantia — a inceputu la burs'a de Viena a urcă forte tare cursurile, pana a ci desparate. —

Budapest, in 30 octombrie n. 1873.

Minunatu splica „Politik” din Praga — starea de astădi a Austro-Ungariei prin influența lui Bismark, facia de trei comiti — Beust, Hohenwart si Andrassy. Acăsta splicatiune nimerita — culminēdha in urmatorulu rezumatu:

„Contele Beust a devenitu conducetorul de statu alu Austrioi prin influența Financiei! — elu avea sè corégă reulu, nascutu in consecintia caderei de la Sadowa; avea sè paralizat pe Bismark prin mediocriște Germaniei de mediadie; — cu unu cuventu, avea sè lucru, ca Austria sè ajunga ceta'ce doriā ea. Dar Bismark usioru l'a primitu si — facutu imposibilu.”

„Contele Hohenwart a devenitu conducetorul Austriei intr'unu momentu, candu Austria — remasa singura, cugetă a se reculege si a se redică prin fapte — in intrulu seu. Elu avea misiunea sa face posibile si tare Austria prin schimbarea oricărui suprematii națiunale si intruducerea egalității de dreptu. Hohenwart avea sè faca din Austria — ceea-ce ar trebui sè fia ea, dupa firea ei. Dar lui Bismark, carele din retragerea sa la Varzin, observă activitatea lui Hohenwart, nu-i venia la socota consolidarea Austriei. Deci elu, rivalul si chiar contrariul lui Beust, sprigini pe acesta si impreuna delaturara pe Hohenwart!”

Veni acumă contele Andrassy, primindu

cărm'a din manele principelui Bismark. Sub acesta devină Austria, cesa-ce e!

Principale Bismark, cu celu dantai comite s'a jucat cu si cu unu copil slabu; elu pe alu doilea comite l'a delaturat din drumu, ca pe o pedeală a planurilor sale; era cu alu treilea conte, cu Andrassy, elu se pre-ambăla de braciu prin espoziție, in discursu amicalu, si pre candu comandatii si platitii strigatori ii petrecou cu „Elton Bismark,” si — „cicat Andrassy!” — sè fia disu acestuia: „Astea mpare, că aici ne iubescu forte multe!”

„De aci se poate pricepe că — ce este in tadi Austeria.”

Noi adaugem, că este, ceea-ce a vruta să faca Bismark din ea; place lui Bismark si Wilhelm — de ii incanta.

Dar — pricepu ore compatriotii nostri, magiari acăsta?!

Budapest, in 30 oct. n. 1873.
Poporul Ungariei li s'a storsu tota, ferea, pentru lips'a de liberalismu, si tota mania' li-a trecutu peste gradul ferberei; pentru reușita administratiunei publice. Cine nu mai are de-a perde, acel's' începe a se dedă cu miserabilitatea celor mai rele situatiuni, si cu o flegma a resignatiunei astăpta dispusatiunile fatului.

Multa negră de tipariu a risipitu prea magiari pentru lamurirea elementelor fundamentali, a teoriilor si realitărei practice unei administratiuni bune; dar — in desiru!

Sufletul unei administratiuni bune, este unu guvern bunu. Dar toemai acăsta si ce ni lipsește —

Nu sună amate societatea, disponibilitatea, ci — essaltatul ultra magiari de „Ellenör,” in numerul seu 253. de mercuria trecută. El du Moldován Gergely, ér se va supera pre noi, căci abia apucărău a reproduce din foile magiare astfelui de sentimente despre netrebniția domnilor magiari!

N'avemu inşa ce să-i facem, déca se intempla dejă atâtul de desu, de foile magiare inca recunoscu si infere miserabil'a stare, la care am ajunsu prin acestu guvern.

FOISIÓRA.
↔
In studiu francesu despre limb'a romana.*)

(„Documents pour servir à l'étude des dialectes roumains recueillis et publiés par Emile Picot. Paris Maisonneuve et Cie.”)

Motto. „Quod propter illos Vallachos adnotandum duxi, qui praeter Dialectum suae Patriae haud aliam norunt, ideoque, dum quidquam audiunt ex alio Dialecto admisceri, quod a sua nutrice non hauserant. Insguan Valachicam lacerari vociferantur.

Petră Maior: „Orthographia Romana sive Latino-Valachica.” —

Precandu legiōnele strainilor platiti, si injure si calumnie poporului romanu si ce este alu seu, desvoltă activitate, carei inspiră seriōsa ingrijire pentru interește noastre naționale, era cét'a combatentă si datorintă si facultatea d'a resfrangătate inveninate ale acelor'a — pare a disparutu să se totu micsorédia: prenici aparintă unui nou erou in arenă si a deverului contra strimbătății, mai verificandu acelu erou fu angajatul nu din orice interesu material, marsiavu, ci din curajul catra adeveru, pre care'l u vede pe satu, — trebuie să ni insuflă bucuria si man-

*) Să cetești acestu operat in adunarea societății „Maior” din Pesta in 26 oct. 1873.

Lasu aci in data se urmedie căteva pagini, cari ca introducție semnalădă punctul de manecare si scopulu ce si-a luat autorulu.

„Déca trecemu, dice dlu Picot, prin Francia, Italia și Peninsula Pireneilor, suntemu surprinsi, vediendu limb'a modificantu nescitatu. Vorb'a poporului se schimba asiā dicindu dir satu in satu, si nu este pana la insasi limb'a literaria — nemic'a ce nu ar suferi variatii considerabile. Romanii in acestu punctu de vedere facu o curioză exceptiune intre poporale ce se servescu de o idioma purcă din cea latina; limb'a loru in diversele provincie locuite de densi, prezenta numai o usioră diferență: Romanii din Muntenia si Moldova, acei din Basarabia si Bucovina, in fine acei cari sunt asiediati in Transilvania si Ungaria, vorbescu unu dialectu abia diferență unulu de altulu. Precandu Lombardulu cu Riomagnolulu, Venetianulu cu Piemontesulu nu se poate intielege, tinerii romani dela Dunarea de Josu potu conversa fara greutate cu frati loru dela Aradu, Brasovu, și Iasi. Insusi din Moldova, desi dialectul loru se abate in unu modu destul de similitudu de celelalte, nu mai putin potu fi intielesi — mai pretutindenia.

„Acăsta uniformitate a limbii romane, ce se atribuie foră indoiela caracterului perseverante si forței de resistență a celor cari vorbescu, este o faptă demnă d'a fi semnată in istoria idiomerelor române. — Limb'a latina a cărei descompunere a produs in Occidente atâtul de similitudini de provinciale, subsista inca in regiunea Carpaților

sub o unică formă. Singurele variatii dialectice ce se potu observa, trecendu dintr-o provincia intr'alt'a, se referesu la legile fonetică, și la pronunciere; vocabularul inregistra cuvinte straine, imprumutate de la națiunile vecine, si cari diferescu — asemenea acestor națiuni, dar fondul, flexiunea si sintaxa limbei remain identice.”

„Din acăsta fapta, cumca adeca dialektele romane se abatu atâtul de putinu unulu de altulu se explica, că nime nu s'a ocupat candelu-va de a culege trasurile loru particolare. S'a vorbitu totu deun'a după forma generală. S'a emis u pe nimerite (an hasard) opinioniile cele mai contradicțorii, nime n'a avutu idei' a d'a face cunocutu prin exemple culese din diferitele regiuni — insusi limbajul poporului.”

„Albert Schott s'a nesuitu a dă ceva deslușire despre acestu obiectu in prefaci'a naratiunilor populari române, publicate cu concursul fratelui seu Arthur; dar cunoscintă a forță manca a limbii, lips'a materialului, noutatea acestei intreprinderi, lu facura a se margini numai la nescari indicatiuni de unu caracteru vag si forță nessactu. Elu afirma d. e. că limbajul român ce lu vorbescu români, variajă din satu in satu, ceea ce nu este.”

Dupa acestea dlu autoru insira mai multi scriitori străini, cari multu putinu s'a ocupat si de limb'a noastră, intre cari fratii Schott, Diez, Popovic, Miklosic, Iseney, Roesler. Tōtă lucrările acestora au căte unu defectu particulariu, era celu capitalu care caracterisidă pre tota e: confundarea elementelor străine cu fondulu limbii. Aretandu astă-

De unu timpu incóce, si anume cam de pre atunci, de candu prin proclamarea constitutiunalismului in Austria, s'a pusu sòrtea popòrelor ei in manele acestora, mai nu se aude dela noi din Bucovina — alt'a, de cátu: *reu si éra reu; tanguiri si vaierari — din eparchia si tiéra, „Guvernulu“ si „Episcopulu Hacmanu“* de trista memoria, se facura statunariulu obieptu alu banueleloru comune; caci — drepturile nòstre natuale sunt suprimate, ignorate; beseric'a nòstra ortodoxa atacata si tradata; — juru imprejurui, in catro indreptàmu pri-virea, — tòte incurcate, tòte totu pe dosu! —

Asta cam toti o vedu si semtu asiá. Noi Romanii a romanei Bucovine, am devenit in decursulu ultimelor diecenie, de a nu mai figurá ca macar unulu din-tre faptori organici in propria nostra tiéra, necum ca poporatiunea principală, istorica a Bucovinei! Noi crestini ortodossi — mai cù nu ne cunoscem a astadi ca atari — din alte semne, de cátu des-pre barbele preutiloru si colacii ce ii aduce poporulu „ortodosu“ la biserica!

... Organele regimului supremu, despunatorie cu Bucovina si cu poporatiunea ei, venite séu tramise din tieri straine, cu o inima si plecare strâina facia de noi si de tiér'a nostra, — nu tienura mai nici unu contu de specialele insusitati si interese ale Bucovinei, ba nici de respectabilitatea garantielor si ascurarilor solene, ce insusi *Tronulu imparatescu alu Austriei*, dede acestei tiere la primirea ei dela Turcia, si le repeti apoi in mai multe renduri, cu gur'a si inscris, totu asiá de solenel.

Episcopulu Hacmanu érasi, acestu adeveratu monstru intre Archipastorii de suflete crestine, prototipulu aragoniei si sumetiei, modelulu despotismului si urei in contra totu ce fu propriamente incre-dintiatu archipastorirei sale celei evan-gelice, — acest'a, spre a-si multiam si respectivele si cunoscutele sale pasiuni personale, se'ntielege cù trebui se incungiure si se nege tòte, cele-ce biseric'a ortodoxa le pretinde dela unu conduceatoriu fidelu alu seu, dar cari insa nici intru unu chipu nu se unescu cu stepanirea papale, séu iesuitica, personala si despotica! Si din acésta parte deci, bisericcesce adeca, de veniramu sub unu adeveratu satrapatu de treidieci si optu de ani, nu numai ne-facundu nici unu progresu, amesuratru or-

todossismului si cerinteloru timpului, ci din contra remanendu multu mai in-apoi, de cátu tòte cele latte popóra si confesiuni din tiéra, pana si de cátu Lipovenii si Jidovii!!

Acestu, cum diseramu, monstru de Archiereu „ortodoxu“ — au cù e adeveratu, ce se sustienù, fiindu elu in viétia, si astadi se vorbesce in gura mare, cumca adeca ar fi datu inca in anulu 1851 la Viena, cuventulu cù, numai se se farsiésca preutii cei betrani din Eparchia, carii tenu inca tiapenu la ortodoxismu, apoi va tradá dieces'a la „uni'a“, — au cù din inascut'a-i ura catra totu ce e — des-pre ó parte romanescu, despre alt'a constitutinalu si liberalu, — urgisiá si impedece ori-ce pasi, ba miacar simtome, tientitorie la o intarire pre langa sine, si a eparchie in si prin sine insasi, la congresualitate si sinodalitate; adeca supri-ma ori ce dorintia a credintiosiloru ortodoxi din Bucovina spre o viétia biseri-césca adeveratu ortodoxa, spre o solidaritate concordiala si fratiésca intre cleru si mireni, intre Romanii si Rutenii din eparchia. Cu unu cuventu, Hacmanu nu vroia nici candu alt'a, de cátu se dom-nésca preste — unu cadavru fora viétia, voia si libertate!

Spre acestu scopu deci, elu se alia cu toti aceia, carii vroindu si ei a-si realisá placeri de domnire discretiunaria in Bucovina, nu-ar fi dorit nici ei din partea si se véda destuptarea consciuntiei bisericesci si natiunale a Romaniloru si res-ppective a ortodoxiloru din acésta tiéra. Incatru asiá-dara, fora a se puté altfelui, trebuiá se aduca o astfelu de alianta bilaterală diavolésca pre o turma pacifica, atacata din dòue parti comvér-ginti, — usioru se pote intielege; si e si asiá, caci astadi, dupa mórtea Episcopului Hacmanu, poporatiunea autochtona a Bucovinei se vede coplesita cátu mai amaru — in tòta privint'a; ea astadi se vede fora drepturi si fora de libertate compe-tinte in biserica, fora drepturi si libertate competente in tiéra; cu alte cuvinte: popo-ratiunea mosinéna a Bucovinei e astadi o faptica, dar trista suvenire pentru inamicii sei! Bucovina e unu „Bärenland“ in care autochtonii sei „joca“ dupa cum li dice „sivara de nari“ in interesele par-ticularie si straine, si apoi din candu in candu, ca de varietiune mai sierbesch — la „alegeri“ si ca — „Stimmvieh“ adeca ca dobitoce ascultatorie la porunc'a — „ursariloru“ —

Plangerile deci si tanguirile ce re-suna din acésta tiéra prin diferitele dia-

rie nedependinti, forte multu si prin sti-mat'a „Albina“, acele plangeri si tanguiri sunt juste si intemeiate; totusi eu nu-mi aducu aminte, se fi cetitu candu-va unde va, cù — óre chiar numai guvernulu si Epi-scopulu Hacmanu sunt tóta vin'a starei nòstre celei ticalóse, in care am devenit, séu mai este si altu cineva care li-a datu impulsulu si li-a nutritu si maritul cu-ragiulu de a fi Hacmanu si guvernulu asia cum fusea, si cù dòra acel'a „cineva“ ar fi chiar in sinulu si midiloculu nostru propriu? — ori cù din alta parte a nostra, am fi intrebuintiatu noi totalu, spre a delaturá si stirpi acelu indemnu si nu-trimentu, si acea incuragiare a despotis-mului si brutalismului haemanianu si a celor din taber'a impilatoriloru nostri, Repetu cù nu-mi aducu aminte se fi ce-titu in óresi-care diariu si de acestea; si totusi, e asiá: nu numai singuru Epi-scopulu Harmanu, si nu numai singuru guvernulu, — intielegu aci — nu pe celu moralu, ci pe organele acelui fis-i-ce, — duce intrég'a vina a decaderei si coplesitiunei nòstre celei de tóta man'a in acésta tiéra, ci mai este cineva, care li-a ajutat la acésta. Noi insi-ne-n'am facutu din alta parte totulu, ce ni concedu legile si poterile — spre a stirpi apucaturile si isbirile oferite, subveni-uate si nutrite chiar si din sinulu nostru propriu — in contra-ne, in Eparchia si in tiéra. —

(Va urmá.)

Junimea romana din Budapesta

a votatu dñi Arone Densusianulu, ce se asta arestatu in temnit'a de M. Vásárhely pen-tru lupt'a sa natiunale, — urmatóra

adresa:

Bravule si amate fiu alu natiu-nii romane!

Idealulu omenimii e fericirea. Este ra-tiunea, carea investesc pre fie-care omu cu dreptulu naturalu, ca se guste din acésta avere comuna de o potriva. Aci jace essint'a dreptatii eterne.

O parte a omenimii inse si-a monopolisatu acestu dreptu. Tirani numimur pre aceia, cari s'a conjuratu — contra eternei dreptati — se se ingrasie din medu'a semeniloru sei, despoindu pre cestia de tòte darurile libe-ritatii.

Nimicu mai inversiunatoriu pentru ca-laii omenimei, decatul resolutii luptatori sub standardulu justitiei pentru reabilitarea dem-nitatii omenesci. Asupra ataroru apostoli se concentra tòte sagetile despotiloru. Multe suflete nobile devenira viptime furtei ace-

storu balauri; caci popórala — nepricepande dreptulu si interesulu, romaneau indiferent facia de sòrtea braviloru luptei, devotatiile loru juste.

Erau inse timpii intunecimei, candu popórala se infriaca de sberatulu si raceta tigriloru, ce le sugeau sangele. Au trebuit nu mai sunt acei timpi de trista memoria, si sangele apostoliloru libertatii a fost datu in prisontia. Semtiulu dreptatii egali-tati si fratiatati a strabatutu si incuragi-amele popóralor. Pamentulu, udatu si sangele unui martiru a causei popóralor, produsu dieci si sute de martiri resoluti, mai iute séu mai tardiu vor isbuti se arme catenele servitutii de pre gutulu asuprilitor. Caus'a e santa, ea trebuie se triumfe. Acestea e legea umanitatii progresive. Acésta o don-desce istoria, decandu esseste.

Bravule romane! Poporul romanu complessulu provincielor numite Austria Ungaria e aservit scapurilor straini a unu pucini. Acestia l'au despoiatu pe nedre de tòte libertatile, garantatorie de demnitati unui popor. Ei l'au impeditat, ba chiar opritu a nainta in cultur'a natiunale, si desvoltá liberu dupa firea sa, conforme catiloru si plecariloru sale innascute; l'silitu se-si versu sangele pentru gloria si riciresi loru; i-au storsu totu fructul cu nelei in folosulu loru singuru; i-au impo-legi, cari ca spad'a lui Damocle aterna dura capului seu, daca nu va lucra, nu va trebi, dòra chiar si senti si cugeta asia, cum le place si poftescu interesele loru, er nu dreptatea conductoria la fericire cana; l'au declarat lipisu de casa, si fiandu-se incéca se-lu despoia chiar de limbi cu unu cuventu l'au degradat la stare paria. Dar strainii nu incéta, ei continua numai a dripi cele mai sante drepturi ale natiunii romane, si a aplicá facia de fii si dreptatile cele mai revoltatorie de animi mai intunecatorie de minte.

Si acestu popora — prin strainu din vin'a sa, eonjurata cu vicisitudinile curiloru — adusu in o stare desperatiorie, n'aiba apostoli propagatori de adevera eternu? — Nu unu fiu alu campiei Traianu si-a oferit fortiele, ca se reabilitea demnitatea poporului romanu. Umbrele viloru lui Lungu, Horia si Iancu n'erau romanulu a iubuitu totu de a un'a dretea, si cù totu de a un'a s'a ivitu — dar ràmu cù se vor si ivi — in sinulu seu apostoli si dreptatii.

Tu, bravule si amate fiu alu natiunii nòstre, ni dai unu exemplu viu, cù romani nu dörme. Elit'a romana e sanetosa, rupti si devotata cu o perfecta si conser-tiosa resolutiune fericirii natiunali-romane!

felin lacun'a, carea pan'acuma nu potu se ie-impluta de cei nechiamati ce se incercara a face acésta, dlu Picot continua astfelui:

„Eu nu potu intreprinde a implé sen-guru acésta lacuna atât de mare; eu 'mi propusei numai, a contribui la acesta lucrare intr'o mica mesura, comunicandu publicului datele ce potusemu culege in decursulu pe-trecerii mele in Ungaria, despre dialectele ro-mane, ce se vorbescu pe acolo.

„Acesto dialecte potu fi clasificate, lu-andu de baza divisiunile fisice, caci suntu si divisiuni politice. Transilvania, inconjurata de munti, constitue o bransia deosebita a limbei; totu aceea se pote dice si despre tier-mulu udatu de Crisius, pre care romanii 'lu numescu Crisiana: asemenea si despre Mara-muresiu si despre Banatu. Acésta din urma regiune, care de cătra media-nópte e atinsa de Muresiu, de către Oriinte are Carpatii, la media-di Dunarea si Tisa la apusu, se im-parte érasi in dueoue parti. Limb'a Romaniloru despre media-nópte si apusu — sé-mana multu cu limb'a vorbita in Crisiana, precandu acei ce sunt in aprepierea Carpa-tiloru vorbescu unu limbagiu asemenea cei din Transilvania si Romania-mica.“

Voindu apoi a reduce la valoarea loru assertiunile acelorui straini cari, buna óra ca Diez, pretindu cù limb'a nostra este unu mixtum compositum de elemente slovene, ma-giare si latine, kaum die Hälften ihrer Restande-theile ist lateinisch geblieben.“) — insira o multime de cuvinte curatul straini, cari — fiindu cù diferitele forme guvernamentale straini ce s'a perondat in tòte provinciele

locuite de romani, au facutu necesari numeroi termini administrativi, juredici si mili-tari, s'a introdusu astfelui straini, si au in-multitudo barbarismii in limb'a nostra intr'atata, in cătu mai multi autori straini. ce au serisu despre limb'a nostra, fara a o cunoscere pe deplinu, luara aceea transfigurare a caracterului esterioru alu limbei dreptu influintia alteratorie a fondului ei. Contactul cu feudalitatea nemtieasca si magiara a constrin-su pe romanii din Ungaria a fabrica unu mare numeru de cuvinte barbare, correspon-dietorie titleloru pompöse, de cari se mandreau nemtii si magiarii in limb'a loru; d. e. es-cessentia magni ficientia, „ilustritate“ etc. Tóte acestea in Romania sunt necunoscute, nu pen-tru cù dòra romanulu aru fi inimicu formeleru de eticheta, — elu care catra toti dice „Domn'a Ta,“ ci pentru cù este in contra-deca nu a moravurillor, sicur geniu'lui limbei, a trece marginile politice simple.

Pentru denominarea diferitelor specie de functiuni civile si militarie, intieleginti'a a formatu o nomenclatura de termini lati-nesci, precandu poporulu s'a servitul de cu-vintele audite dela domnii straini, modulandu-le dupa firea limbagiului seu, precum: fis-panu, „bireu,“ „laiman,“ (locutentiente), „cran-fuser,“ „frater,“ „Sielboc,“ „córpa“ (sabia, „bornieu“ etc.

Dupa acestea observatiuni generali, dlu Picot trece la studiulu dialectului banaticu, de care, precum dice, a avutu ocasiune a se o-cupă mai speciale, si care e obiectulu principale ale lucrarei de facia. — Aci ni se presenta duoue parti: fonetic'a si morfologia. In partea

prima sunt insirate tòte literile cu esplicatiunea pronunciarei loru in Banatu, si asta cu o precisitate ce dovedesc cea mai profunda si seriósa studiare a obiectului tractat. Nu i-a treccut din vedere nici cel mai minutios diferintie si nuantie, era esceptiunile sunt in totu loculu indicate cu scrupulositate.

In partea „Morphologie“ sunt citate si comentate acèle pucine idiome ale limbajiu lui banaticu, cari ca abatere de la limb'a literaria, in privint'a formelor grammaticali, a declinatiilor loru si conjugatiunilor merita a fi mentionate. Asemenea abatarea dela regul'a grammaticală e dispărerea literelor din nominativulu articolului masculinu in gur'a poporului: domn'a in locu de dom-nulu; mai departe mi'su, ni'su, v'isu, in locu de sumu, suntemu, sunteti; oi, omu, in locu de voi, vomu. —

Pana pe aci se estinde partea teoretica. Din acésta francesulu, care nici candu nu a avutu ocasiunea d'a audi provincialis-mulu banatianu, pote nu numai a-lu cunoscere, ci si a lu pronunciá chiar, caci dlu autoru s'a-nesuitu, si nu foră succesu, a esplicá cu chia-rate, si a nota cu caractere deosebite sunetele straine urchiloru francesului; asia d. e. pentru pronunciareca cuvintelor negra, diminutia, d'afetea, — dupa provincialismulu din Banatu, dlu Picot scrie: nieagre, dimi-natise, d'afiesia.

Observatiunile referitorie la teori'a idio-tismului banaticu, — carea face cam a trei'a parte a brosiurei, — astfelui incheindu-se, se trece la partea cea practica, carea are scopul d'a familiarizá pre cetitorulu strainu cu lim-

bagiulu genuinu alu tieranului din Banat. O poveste poporală romana, carea pôrta titlu „Gaitanulu de aura,“ scrisa dupa metode desfasuriata mai susu, face posibila acesta incercare. Frumos'a poveste culesa din Gaitan, langa Lugosiu, carea posedea inca si un mecul nouatati, nefindu pan'acuma păcata, procura pana si unui romanu o placere care — cetindu-o. Ca si in tòte prototipele spiritului poporului nostru, asiá acésta poveste se manifesta originalitatea fecunditatea imaginatiunei lui. Pentru face pre cetitorii sei se cunoscă aceste domiale naturei la poporulu romanu dlu Picot, ce o traducere de totu fidela a testului romanescu; era la capetul se sprima: „Accia, d'or vor cetei cu atentiu, vor remané forta in la suprînsi de a astă atât de pucinu eleme-strainu in limbagiulu tieranului banatian. Unde sunt dura tòte aclea cuvinte grece-slovene, albanesci, turcesci, magiare, ce se ar cum pune di-metatea lesiconului Sipasasia asia-dara fio-cine convinge, cù aceste cuvinte straini nu ocupă in realitate, decat unu la forte secundariu in limba.“

Éta, in astu modu combate dlu Picot, „pre acci barbatii invetiasi, cari dintru sa cauza, cù nu ai sciutu limb'a romana, stiu sa judecata au facutu despre limb'a poporului Romanu.“ 2)

Dlu Picot, li demuestra acelorui ini-tiatii cu fapt'a si sciintia a mana, pre cari se investiasi se vede a le fi ignorati; si de tòte acestea „cu aceea taria, reschiratu si

2) Petru Maior, si Dialogul pentru incep-tilor Romane, intra Unghiu si Nepota.“

Este mica legiuinea, in care te-ai inrolat, unde luptacii sunt consci si resoluti; ea va veni mare prin vighiare tinerimii, si impotriva prin santiuni a causei.

Dilele de 8 si 9 aprilie a. c. ti-au deschis o pagina frumesa in istoria pamantului de pre coste si valoare carpatine; caci si intrat resolut si conscientiosu in tabera atletilor, adeverati fiu ai natunii romane, resuscitandu legalmente o causa santa, cauza justiei, cauza romanismului. Er supravietuirea nostrii prin procederea lorii ti-au determinat unu splendidu cadru in albumul martirilor nostri; caci ei au palmuit in fine legea sanctiunata si dreptatea.

Scirea trista cumea pro Tine, bravule romane, te-ai pus in prinsore preventiva pentru unu actu, pre langa care pledeaza dreptate si legea; a lovitu ne'duratu anima fiamant romanu adeveratu.

E nejusta, strigatoria la ceriu, revolta de anima si intunecatoria de spiritu, dar mai si nelegale procederea urmata facia de Tine. Au cugeta egemonistii nostri, ca au destinarii, in cari se indese pre toti aceia ce sunt devotati causei drepte, carei te inchini Tu? Daca — da, sunt in mare retacie; deci numerulu lipitorilor, a bastardilor e despartorii.

Procederea urmata facia de Tine a oamenilor tuturor adeveratilor romani, si asta si palpitariile nostre juvenile. Tote acțiunile nostre se concentra in aspiratiunea d'aa devotati perpetuu tronului, natunii nostre si patriei — pentru scopulu dreptatii.

De aceea profitam de ocazie, bravule amate fiu alu natunii romane, d'aa Te sahita in aceste momente, pline mai multu de bucurie, decat de tristetă: caci sunt proba, si romanul nu dorme si ca e devotat adeveritui si dreptatii.

Suntemu convinsi, ca nu vei intarzi sa demestri in facia dreptatii eterne, ca in anima-ti forbe sangele resolutului Decebalu si a ceneacilor Grachi.

Te rogamu inse se primesci pre langa fatesele nostre salutari si sincer'a, conscientia si resoluta dechiaratiu solemnă, ca si cu totii aderam acelor principi, pentru care profesare Tu, bravule si iubite romane! Asiediatu in intunecul, murilor cusuti si panti de feru, din Tergulu-Muresului.

Dar nu pot sentinela romana din Bucuresti in facia dreptatii eterne, ca in anima-ti forbe sangele resolutului Decebalu si a ceneacilor Grachi.

Primesco, bravule si amate fiu alu natunii romane, sincerele nostre salutari si asecu-

rari de aderintia, a noastre — a viitorului natunii, a elitei romane, carea e convinsa, ca triumful va fi alu dreptatii!

Din consulatul tinerimii romane din Bucuresti, tiente in 16 si 18 brumare, dupa calendarul lui Iuliu Caesare, anul lui Christos 1873, erau descalecarii noastre sub Traianu 1768. —

(Urmărea subscrizerile.)

Protestu solenu!

In „Telegr. Romanu“ nr. 82 din 11/23, oct. 1873, s'a publicat unu Concursu pentru implinirea postului de invetigatoru primariu la scol'a nostra romana gr. or. din Cinculmare; acesta publicare s'a facutu din partea administratorelui protopopescu G. Maiereu, Nocrichiu in 4 octombrie 1873, si pre cinsti'a sa dice, ca a escrisu acestu concursu „cu scirea comitetului nostru.“

Subscrisulu presedinte alu comitetului parochiale, precum si inspectoratulu scolariu locale, plini de machinire si vatemati in conscientia nostra, constatam publicu, ca acestu concursu la escrisu pomenitulu d. adm. ppescu G. Maiereu unilateralmente, forta cointelegera ba si fara scirea comitetului bisericii. si a inspectoratului scolariu locale. —

Prin acesta procedere a administratorei lui ppescu contra otarirei veneratului consistoriu archidiecesanu din 2 octombrie a. c. nr. 325 scol. se revresa si propaga in publicu din nou esemplu de nemoralitate, se calca cu cugetu reu in celu mai tomerariu modu chiar de dispositiuni preceptive ale „Statutului organicu“ §. 23, ptu 5, care ca lege positiva prescrise si da in competitinti'a Comitetului parochiale, „A scrie concursu pentru ocuparea postului . . . de invetigatoru, in urma avutei cointelegeri cu protopresviterulu localu, etc. —

Contra acestui abusus fragrante de oficiu, a acestei procederi nelegale a dului administrator ppescu, insinuam deci in publicu si solenelu protestu, si facem responsabile nantea autoritatiloru competitinti bisericesci si a intregu publicului nostru — pe numitulu d. adm. ppescu, pentru astfelui de calcare grea a Statutului org. precum si pentru tote posibilele urmariri ale acestei foradelegi.

In numele Comitetului bisericescu gr. or. Cinculu-Mare in 25 octombrie n. 1873, Moise Branisce, m. p. presed. comitetului.

Ioanu Bastia m. p. not. comitetului.

(L. S.)

Alecsiu Onitiu, m. p. inspectore scolariu.

Aradu, 30 octombrie 1873.

(Metropolitul nostru, furat si batjocurit de iesuitii politici.) Stepanu dilei, domnii politici — de alta lege si natuinalitate, — ei, cei-ce, precum tota lumea scia, de candu sunt totu dusmani de morte ni' au fost, dusera pre bietulu metropolitulu nostru, Procopiu Ivacicovicu, infrantu da betranotie, de parte din campulu legalu alu pastoriei sale, la Jenopolua, in dicces'a nostra, ca si li face unu spectaclu de manifestatiune politica, se li sanctiesca unu stindartu alu unui batalionu de hovedi, si l'a acesta ocazie — audi lume si te indigna de nescocitii tirani ai diley! — pusera pe bietului betranu, nesciutoriu de limb'a magiara, se li tien alocutiunea de predare a stin'zartului, mai antaiu — in limb'a magiara — catra romani, — apoi romanesce!

Nu potu a nu me ruginu de morte, candu ii audu pre domnii magiari batandu-si jocu de noi, ca — cum ni-a facutu pre metropolitulu papusia politica! Apoi — macar de taceau naibei — foile loru despre acesta; doare inca, „Alfold“ de astazi, imple peste patru colone mari in fruntea sa, despre acestu actu politicu, descriindu-i insemnatase politica, dicindu ca metropolitulu Ivacicovicu — bine a priceput'o aceea, si asi — de si betranu si slabanogu, totusi n'a pregetat a se ustens in persona pentru de a o solenisca, „santindu eu propri'a sa mana unulu dintre cele mai nalte insemnale statului magiariu“,* graindu — intru interesulu statului magiariu, soldatilor romani, mai antaiu in limb'a magiara, pe carea nici feciorii, nici elu n'o intielege!

Organulu diocesanu, „Lumina“, in nrulu seu de astazi — firesce nu amintesc nemic a despre acesta functiune si rol politica a archeiscopului si metropolitulu nostru Procopiu, dar — in articulul seu principalu, vorbindu forte cu temeiul, despre episcopia si demnitatea ei, verba cu ciuberulu cea mai usturatoarea lesia pe — bietulu capu bisericescu! „Lumina“ a inceputu a imita pre „Albinu“, numai catu veninulu ei — nu lu verba asupra strainilor, ci a celor ai nostri, pe cari nu-i poto suferi.

Ea serie verbalintio:

„In data ce episcopulu este privit u ca faptore politici, elu inceta a mai si persona bisericescu, devenindu unu omu profana alu lucrarii dlinice. In data ce am admisu politica in cele bisericesci, **“ biserica inceta a fi intru-

*) Csak hogy a magyar államiság egyik legföbb jelvényét sajátkezüleg felszentelhesse!

**) Ca si la Boros, Incu, si casl la propunerea dui Goldisius de profesore liceali — prin metropolitulu, in locu de consistoriu diocesanu, si prin introducerce unui vicariu — in contra legii, intr'o diecesa straina, etc. etc. —

nire a credintosilor, perde independint'a si superioritatea sa, devenindu unu asiediamantumai subordinat, unu medilou pentru ajungerea scopurilor — „celora mai mari slave!“²⁾

Mai dice apoi totu „Lumina“ — cea adeverata, ca — „cine silesce pre episcopulu se ie parte la lupta intre partitele politice, acelui minte crestinitatea.“

„Lumina“ — dore, dar totusi trebuie se spunu, ca — in intregu articululu, (carele se pare, — dar numai paro indreptat in contra partitei nostre natuionale,) desclinitu insa in pasagiele citate, spune celu mai santu adeveru, si — nu poate se fie crestin de omenia, carele se nu recunosc ca, cei-ce au dusu pre bunulu nostru archiepsicop Procopiu la B. Ineu si l'au condus in l'au facutu papusia politica a guvernamentililor — domestici si straini — in contra partitei natuuale, carea l'a redicatu la scaunu, aceia toti au minti'u crestinetea, au degradatul asiediamantulu suntu, au prostituitu nalt'a demnitate archiepsicopale si metropolitana, si s'au dovedit de ciarlatani in biseric'a crestina, de omeni intrati in ca-nu mai ca se o esplodis si vindu contrarilor si si ai natuinei romane! —

Sloiosin, in octombrie st. v. 1873.

In nrulu 58 alu pre stimatei Lumine, aparu una corespondintia, in carea se descrie catu se pot de neesactu alegerea de invetigatoru pentru postulu de la scol'a din comun'a Micalaca, intemplata in 18/31 augustu a. c. si — fiindu ca unonimulu corespondinte m'a inferatu si pre mine cumplitu, — er onorabil'a Redactiune de la Lumin'a mi-a refusatul publicarea rectificariilor, me rogu ca se binevoitoi a da spaciu in-colonelo — Albinei reflexiunilor urmatorie:

Dlu corespondinte — dupa ce si-gata prologulu ceremonialu, dice intre altele: „ca dintre patru concurenti, comitetulu parochialu dimpreuna cu inspectorulu cercualu, — tienendu-se strictu de concursulu ce s'a publicat prin diurnale, numai pre doi au potutu se candidat“ etc. — Aci am a rectificat asia: ca ev am vedutu acolo in diu'a alegarii presenti in biserica vre-o siese aspiranti, si cumea o fractiune din comitetulu parochialu, cu dlu inspectore, nu s'a tienutu strictu de concursulu publicat; caci pana candu de o parte intre conditiunile concursului se cerea „ca concurrentulu pre langa testimoniul despre absolvirea de celu putiu 4 clase gimnasiale, se arete si testimoniu despre absolvirea cursurilor pedagogice;

*) Dorere! tocmai pre acesta trista cale si doar ne aflam cu biserica nostra, de candu — asurisitii de agenti politici, abusivitii de supremele nostre persoane bisericesci! —

bine, a aminti si respinge nedemnele assertiuni si calumnii, ce face Mikesch pana si sernameleloru viorele de lacrime, ce verba apesatulu poporu in cantecelue sale, cari cantece celu putinu singure fusera pan' acum respectate si conformu meritului ce li compete — apretiuite de strainii ce le-au studiatu, deca dicu, Dlu Picot totusi a statu de vorba cu acestu omu preoccupat de ura si de pasiuni nationale: a facut o de secur acesta din acea riguroasa partialitate ce caracterisida tote lucrările Duse, si care nu se elatina nici facia de cei mai eminenti filologi si scriitori ai nostri, precum se manifesta si in observatiunile desaprobatorie ce face si are pagalui literaturae in nostre contemporane. Constatam faptulu, abtienendu-ne dela orice critica. —

Fiiindu posiele culese de Dlu autoru a cum pentru prim'a data publicate, si farmecul ce respira acela, specialitate petrun-diatoriu, — ceea-ce era unu gustu alesu alu culegatorului, desi unele din ele sunt forte respandite printre poporu, credem tobusi a Vi face o placere citandu catova din colectiunea Dlu Picot.

Fa-me Domne, ce m-i face,
Fa-me Domne lemn de tufa,
Sé-me taie mandra'n furca,
Sé-me duca'n siediatore,
Sé-me tien'a'n braciore!
Fa-me Domne ce m-i face,
Fa-me trestia pre balta,

bine, a aminti si respinge nedemnele assertiuni si calumnii, ce face Mikesch pana si sernameleloru viorele de lacrime, ce verba apesatulu poporu in cantecelue sale, cari cantece celu putinu singure fusera pan' acum respectate si conformu meritului ce li compete — apretiuite de strainii ce le-au studiatu, deca dicu, Dlu Picot totusi a statu de vorba cu acestu omu preoccupat de ura si de pasiuni nationale: a facut o de secur acesta din acea riguroasa partialitate ce caracterisida tote lucrările Duse, si care nu se elatina nici facia de cei mai eminenti filologi si scriitori ai nostri, precum se manifesta si in observatiunile desaprobatorie ce face si are pagalui literaturae in nostre contemporane. Constatam faptulu, abtienendu-ne dela orice critica. —

Fa-me Domne, ce m-i face,
Fa-me Domne lemn de tufa,
Sé-me taie mandra'n furca,
Sé-me duca'n siediatore,
Sé-me tien'a'n braciore!

Fa-me Domne ce m-i face,
Fa-me trestia pre balta,

Totu subtire si inalta,
Sé-me cosésca cosasii,
Sé-me stringa, robotosii,
Sé-me faca totu pelone,
Sé-me ié boii pro corne,
Sé-me arunco preste capu,
In pôlele cui mi-i dragu! —

Cucurudiu cu frundi'a 'n susu,
Tiucu-i ochii cui te-a pusu,
Cà te-a pusu eu patru boi,
Tiucu-i ochii amendoi! —

* * *
Pre cararea mandrei mele,
Semenatu-am viorele:

Reseritau doru si jele,
Semenat-am bosuiocu;

Reseritau doru si focu.

Frundia verde de urdici,
En vedi mandra, ce-i p'ai; —
Ca-i plin codru de voinici,
La totu fagulu catu cinci;
Dar sub fagulu alu mai mare,
Jace badea de lungore,
Cu mandruti'a la picior:
Ori mori bade ori te scola,
„Ori'-mi dà si mie bôla“
„Ca — dieu dieu, mi'sa uritu,
Capetanii totu mutandu,
„Si la capu si la picior,
„Si la umbra si la sôre,
„Si sér'a si demanéti'a
„Pana mi-am uritu vieti'a!“¹⁾

Acestea precum si tote celealte, sunt de o data traduse in limb'a francesa, precatut se pot de fidelu, dar fara metru si cadintia. Este insa cunoscutu, ca poesi'a poporului, mai vertosu icón'a, in carea se oglindesc cele mai characteristic insusiri distinctive ce posiede elu, si astfelui limbagiulu cantecelorui si doinelorui, e unu ce atat de originalu, ce nu se poti nici intr'unu modu fidelu decopiat. Unde este o alta limba, in carea s'ar putea da fidela expresione tipicelor frasce de introducere, de cari se folosesc postulu titeranu intrandu in materia, precum e — d.e. „Fa-me Domne ce m-i face,“ „Cucurudiu cu frundi'a 'n susu „Passruica de pe lacu,“ „Frundia 'n prunu, frundia sub prunu!“ Cine altul poti gustă farmecul acestor simple cuvinte, de catu acel'a, carele adormisa caydu'a leganatu de Florea, care-i duduca incisioru nesci doine, ce nu le mai poto uită?!

Iubeam acesta scurta revista, observandu ca brosura dui Picot este retiparita din publicatiunea periodica „Revue de Linguistique et de Philologie comparée,“ din Paris, in carea prima data a aparutu, si in fine sprimandu-dorintia, ca dlu Picot catu mai curendu se continue publicatiunile sale despe Romani si limb'a loru! —

George Vida.

1) Mai multe — spaciul nu ne ierta a publicat.
Bed.

3) Acelasi, totu acolo.

4) P. Maior, totu acolo. —

— pre atunci de alta parte dlu Inspectore cercualu, secundat de notariulu comunala ca presiedinte alu comitetului parochialu, cu o fractiune din comitetu, — clientii notariului, — parte mare sedusi — au propusu comitetului: ca sè aléga de cătu pre unulu *mai bine, cuaſificatu de invetiatoriu, pre clericulu Ioanu Ciora*, unu omu fora calificatiunea presorisa in concursu, ne avendu testimoniul despre absolvirea cursului pedagogicu si nici praca invetiatorésca. Pentru că insa poporulu m'a alesu pre mine, care de 16 ani sum invetiatoriu in comune straine, si ea atare omu, in care poporulu si-a potutu pune tóta increderea, sum inferatu in acea corespondintia, că am bagatu spiritulu lui *Juda* in poporulu, care m'a alesu — ca pre unulu, nascutu si crescutu in senulu se'. Minoritatea mai sustiene că eu n'am potutu deveni candidat din motivulu, că-mi lipsesce testimoniul, despre absolvirea claselor gimnasiale, — dar óre trei clase reale capitale cam de vre-o 18 ani absolvate, asia de pucinu se potu considera?

Cu atâtua mai vertosu că in conditiunile concursului stă și aceea că: cei ce vor documenta că sunt bine meritati pe terenului invetimentului, vor fi preferiti, chiar de vor ave numai două clase gimnasiale.

Mai departe sustiene anonimulu corespondinte, că in Siedinti'a Sinodului paroch. — procediendu-se la actulu alegerii — s'a propusu: că dintre cei doi candidati, clericulu Ioanu Ciora si frateseu Florianu Ciora — cest'a din urma numai abia de vreunu anu invetiatoriu in Curticiu, — sè aléga sinodulu pre carele voesce si că atunci fractiunea de comitetu, acompaniata de o multime destulu de insemnata, a redicatu strigate in chipulu brósceloru din lacu, candu au pretinsu dela Iupiteru să-le déo rege —

Are tóta dreptat a in punctul acest'a dlu corespondinte, mie mi place insa a dice numai atât'a, că in momentulu acel'a fortun'a au fost numai ace'a că atunci nu sciau afara de unulu séu doi dintre locitorii comunei, cum că favoritulu Dlu Inspectore, Io nu Ciora, e chiar acelu individu, pre carele Dsa cam inainte eu unu anu lu-eliminase din postulu seu de invetiatoriu, ocupatu in Comuna Covasinti, remonstrandu-i că nu este *padigogu*.

Déca i era poporului cunoscuta si accésta impregiurare, apoi-die nu sciu, ce s'ar mai fi potutu intemplá, mai cu séma, dupace dlu protopopu *Ioanu Ratiu*, in calitatea sa de presiedinte, chiarificandu poporului dreptulu lui si aretandu, care este punctulu de certa, disolvà siedinti'a.

Cu acést'a insa nu fù de ajunsu, pentru că dlu inspectore scolaru obtrudondu-se de presiedinte nelegalu, cu secretariulu Dsa C. Domlosianu, continuă siedinti'a, aruncandu mai multe espeptoratiuni nemeritate si chiar injurie a supra moa si a poporului, din cau'sa că e *asid de constatantu in pretensiunea dreptului seu*!

Acum dupa atâtea, firesc că se potu indigna dlu Inspectore, candu vediu că poporulu in *dreptulu seu nu se conturba asia de usioru*, si candu acel'a i spuse, că candidatulu, propusu de Dsa, nu scie nici cantarile bisericesci!

Dlu Inspectore totu nu se multiam, ci incepù sè talmacésca Statutulu Organicu eschiamandu : că — „*de a scîci ută nu e necesitate pentru invetiatoriu, ci a cantă este n̄ mai pop'a de obligat*u.

Tóte aste invetiaturi si talmacíri potu fi — dora bune, eu punu numai intrebarea: *nu sunt cantările la noi, obiectu de investimentu?*

Acést'a este dale corespondinte, bu-tea de rachia, tramisa cu trei dile mai nainte de alegere din Sioimosiu la Micalaca, prin carea eu mi-am cascigatu nu putinei ómeni, usiori la minte, — precum ti place a afirmá — ci intregu poporulu din comuna, ba si dintre acei cinci votisanti, cari fortiati fiindu, de voia de nevoia si detersa votulu loru cu anim'a franta, — la provocarea secretariului Com. Iosianu, trei votisara facendu cu eapulu numai si stringendu din umeri, nescindu singuri atunci in pripa, că ce facu.

Documentedie fratele corespondinte, déca pótca că acést'a este mintiuna!

Eu nu am avutu intentiunea, ca sè me demitu la polemia cu nimenea, — din respectu catra actulu din cestiune, ce se poate constata dintr'acea jurstare, că eu, mahnitu de nedreptatea, ce mi s'a facutu la aceasta alegere, rara in feliulu seu, am tacutu si n'am recursu la forulu opiniunei publice, pan'acuma; insa acum vediendu că pe langa totu dreptulu meu si alu poporului, ómenii intunecului nu me lasa in pace, ci alati voescu a me uide moralmente, blamandu me astfelu, servesa de clausula ale aces toru reflexiuni proverbiu poporalu „spune adeverulu că ti sparge capulu“ si déca nu mi lu-a potutu sparge strainii, cu cari avusemu atâtea valuri, de siguru mi li-vor sparge fiii cei — neadeverati ai natiunei.

Altcum pe dlu corespondinte'lu provoco cu onore, et in restimpu de optu dile sè documentedie cu dovedi invinuirile privitorie la contesti priu beuturi; căci la din contra vom remane — eu cu onore, elu fora de onore. *)

Euthimiu Bugariu,
inventatoriu pop. in Sioimosiu.

Prescurtari de corespondintie.

Din comun'a Branu langa Brasovu, ni se tramite deca la unu d. inventatoriu, duoue corespondintie de o materia interesanta, tractandu adeca cestiuni scolari, despre cari atâtua cáraturarii nostri de specialitate in acestu obiectu, că si organcile nostra, superiori competenti, precum observàmu mereu, pré pucinu se interesédia.

In prim'a corespondentia dlu inventatoriu face unu *apel* catra colegii sei, intrébandu-ii că — ce ar fi de facutu cu aparatele ce s'au impartitul pentru propunerea fizicei istoriei naturale si geografiei? Densulu sustiene că, pentru scólele populari aceste aparate la noi, unde cu mare greutate numai se poate tiené scola căteva luni in anu, nu potu aduce invetimentului nici unu folosu. Densulu si dà totu de odata parerea sa intr'acolo, că aceste aparate s'ar poté intrebuinta mai cu folosu, déca s'ar dà de respectivele scóle, ce posedu atari aparate la *scólete elementari* de căte patru clase, unde in clas'a a treia si a patra in adeveru s'ar poté intrebuinta cu bunu sucesu.

Noi scimus că parintesculu regim u-

ngurescu; căruia atâtua de multu i place a spendá pentru desvoltarea si progresulu nostru nationalu, ni-a scosu ochii din enormele sume ce se cheltuiescu, sub titulu pentru instructiunea publica, din casa statului, unde relativu, dupa cum ne invetia scientia finantelor de statu, saraculu plasesce multu mai multu ca bogatulu, si prin urmare totu cam asia si natiunea romana din patria, — ni a scosu, dicem — ochii cu nescse astfelui de aparate. Marturismu că dela acestu regim nu am potutu noi romanii nici pentru noi, si nici pentru tiéra accepta nici odata nici unu bine, si prin urmare nici in acestu daru, facutu de densulu, cam pricepemudin ce motive — n'am potutu vedé nici unu bine si nici unu folosu. Dar déca s'au impărtitul odata aceste aparate, si respectivele scóle le-au primatu; apoi nu ne romane alt'a de a face eu ele, decat a le folosi acolo unde s'au donat ele, asi'a cum numai se pot de bine; mai vertosu că aceste aparate din momentulu, in care s'au donat, au devenit proprietate eschisiva a respectivelor scóle, ér preste proprietatea scólei, ca a unui corpu moralu, nu invetiatorii dispunu, ci respectivile organe scolare.

Scimus noi cu totii forte bene aceea că scólele noastre stau reu si că in forte pucine locuri se poate face intrebuintare de atari aparate; dar déca astazi nu se poate face intrebuintare de ele apoi nu urmádia că nu se va poté face — mane. Nu potem dice deci alta decat: sè conservàmu bine aceste aparate de scóla, pentru că dorim si speràmu, că va veni tempulu, in care vomu fi necesitati a le cumperá. Ni place insa a sustiené că si acum sub imprejurările, in cari ne sfârâm, se potu intrebuinta unele din acele aparate cu bunu

*) Din cau'sa lipsei de spaciu am fost necestati a prescurta pe diumatate! Nici la „locu deschis“ nu mergea. R e d.

succesu; se cere numai dielu si scientia dela dnii invetiatori.

In a doua corespondintia dlu inventatoriu se plange, si cu totu dreptulu, asupra lipsei celei mari, ce avemu noi de cărti de scóla, facendu si o scurta critica asupra manualelor de geografia a Ardealui de dlu profesore Moldovanu din Blasius. Noi nu cunoscem acesa carte si prin urmare nici nu potem apretiu o critica asupra ei. Totu cu acésta ocasiune se amintesc per tangentem si greutatea ce o face invetimentulu religionariu, pentru care in scóla populara se folosesc manualele „Catechismulu micu“ si „Catechismulu bogatu.“ Noi suntem deplinu convinsi despre acésta; dar nu potem face alt'a de casu, ca si acum cu acésta ocasiune se recomandam organelor competititiibisericesci si scolare, ca sè aiba mai mare ingrijire facia de scóla. Este in adeveru o esperientia trista, că preste totu in literatura nostra nu se fac progresele acelea, cari s'ar cere dela noi astazi, candu tinerii nostri au multu mai mari mediloci de a se cultivá, impartasindu-se acum pre fia care anud'o multime de diferite stipendia. Nu este insa vin'a celor crescute cu stipendia, deca nu facem progresu, ci a celora cari împartu stipendia. Pentru cultivarea clerului nostru se dau in Transilvania de multu timpupatru stipendia de statu marisiore, si pană acum abia au crescutu cu aceste stipendia doi pedagogi, cari in adeveru au arestatu că nu au mancatu in daru banii pre la studia. Er dintre cei ce posedu acum stipendiale acestoa, dupa cum din isvoru securu aflâmu, numai unulu promite a poté face vreodata ceva pentru biserica si scóla nostra, ér unu stipendiu de aceste, a fostu conferit din deosebite consideratiuni unui juristu, ce a absolvut inca cu finea anului scolasticu 1871/2 cursulu drepturilor. Acesteia i s'a mai datu inca si pe anulu trecutu ca sè doctorie. Elu insa a siediutu acasa si a trasu stipendiul frumosu intregu intreguletiu, fara a pune barem piciorulu in vreuo scóla. — Nu este insa destulu cu atâta; ci unii domni se incerca a conferi acestu stipendiu respectivului si mai départe, ceea ce mai bene ar face deca i lu ar dà pentru tóta viet'i. Apoi — dieu, pa a stau astfelui lucrurile, nu trebuie să ne mirâmu, déca nu mergem nante in desvoltare si cultura. —

Din Kecskemet,

Domnii studinti, membri ai cabinetului de lectura, ni tramisera *Reflexiuni bune*, dar cam pre lungi pentru cauza, asupra unui articlu, publicat in nrulu 69 alu Albinei sub rubric'a: „*Studinti retaciti si parinti amagiti*.“

Provocandu-se la celea adesea ori publicate in „*Albina*“ si a nume la reportulu finale din nrulu 56, domnile loru credut, că junimea romana studiosa din Kecskemet, nu exceptiunalminte, ci — generalmente s'a trudit a fi la naltimica detorintielor sale — *moral, culturale si natuinala*.

Numerulu studintilor romani — in Körös este nulu; in Kecskemet — anu-tierti a fostu 9, anu 23, ér estu timpu este abia la 10; — nici candu n'a fost 50. Privatisti — nu sunt; si — dlu corespondintie denunciatoriu este provocat sè numéscă mácar numai pe unulu, carele in anii de curendu trecuti ar fi depusu essaminu ca privatistu. Dóra dlu corespondintie — vorbesce despre anii de mai nainte si — dóra despre sine?

Causele pentru cari studintii romani cam cauta scólele liceali si academ'a de drepturi din Kecskemet — sunt forte multu cum penitóie, este aci — forte ieftinu de traitu, (eu 12—14 fl. la luna,) este buna ocasiune d'a-si insusit limba magiara; si — scólele reformatilor sunt recunoscute ca unele de aventu mai mare, spiritualu si natuiale. —

Atât'a e sembarele celu adeveratu si nepolemicu. —

Varietati

(Tergulu de tiéra in Giula, comitatul Bickisilu,) dupa o inscintiare oficioasa ce ni se tramise, se va tiené in 23 noemvre, ér pentru rimatori, vite corante si cai, in modulu indatenatu, mai nainte. —

= (Pentru Gimnasiulu romanu din Bradu,) ni s'a tramis prin zelosulu locuitiu A. Mariscu din Jeselnita I. Orsova, suma de 6 fl. 60 cr. pre carea numitul initiatoriu, la indemnulu dlui preotul Ios. Bedescu — a adunat' o asia-dicendu en cruce riulu dela crestinii nostri de acolo, dupa lista ce ni s'a presentat.

Acésta suma se va adauge catra cealalta din cass'a de economii. —

(Multiamita publica) dicu inventatoriu in tiunalni Teod. Stanen si Vas. Pacatianu dlu colegu alu loru P. Popoviciu, docinte in Arad si asessore consistorialu, pentru ajutoriulu e li-a datu la depunerea essamenului de calificatiune — prin aceea că, cu medilocires sale fisice numerose, ii-a deprinsu in sciint'a fisice gratuitu, forte bine. —

= (Ni s'a tramis, si luam cu mult placers conosciintia de —) „Reportul general alu societătii academice ROMANIA JUNIORA din Viena, de la înființareei in 8 aprilie 1871 pona la finea lui iuliu 1873.“ Este o brosura de 26 pagine in optavu mare, cu garmo desu tiparita, pre care — romanulu de anim nu pot s'o cetésca, for' d'a se imbucură forte, vedindu pasulu repede, cu care progresul acésta societate, démina de numele seu. Numerulu membrilor ei in celu din urma timpului a fost de 101, si adeca 6 onorari, 15 fundatori, 10 sprinitori, 67 ordenari si 3 est-ordenari. Medilocile banali, de cari dispun realmente, se urea la sum'a de 4765 fl. v. In P. S. ni spune că — in timpulu mai din urma, numerulu binefacetorilor societătii s'a sporit in modu forte considerabile. —

= (Merita a fi notat,) că ieri, adeca 11 nieri in 31 opt. n. dupa médiadi pe la 5 de avurâmu in Budapest spectaculu de fulgi si trasne, ca si véra. Dupa aceea urmă plòia calda si manosa. —

Publicatiuni tacsabili.

Concursu.

In urmarea resignarii parochului Ioan Sérbi din comuna Rudaria, protopresviterul Mehadiu, se deschide Concursu pana in 11 noemvre a. c. st. v. in care dia se va tinde alegerea.

Emolumintele suau: 150 fl. v. a. in legătura ca salariu conventionalu pentru serviturile parochiale; — afara de acésta una sesiune completa de pamentu si alte venituri parochiale legale, nesubsumate in salariu mai sus atinsu.

Doritorii de a ocupá acésta parochie au a-si tramite recursele instruite in intelepsul statutului org. pana la terminulu prescriptu, adresate catra Comitetul parochialu, subscrisului protopresviteru alu Mehadiu in Orsova-vechia.

Rudaria in 7 octombrie 1873.
Comitetul parochial.
In contilegere cu mine
Mihailu Popoviciu, m. p. protopresviteru

Concursu.

Pentru vacanta statiune invetiatorie din comun'a Oresiatiu, cottulu Temesi, cercul Carlsdorf se scrie concursu cu termen pana la finea lunei optomvre c. v.

Cu acestu postu sunt impreunate următoarele emoluminte si conditiuni:

1. In bani gata 300 fl. v. a. si 2 fl. 10 cr. spese scripturistice;
2. Unu jugeru de pamentu aratoriu si cuartiru liberu, cu gradina de legumi;
3. Competentii sunt detori a propun scóla in limb'a romana si serba, drept aceea se cere, ca sè fia bine calificat in ambele limbi susu amintite;
4. Alesulu invetiatoriu mai are de a propune scolarilor totu in ambele limbi si cantarea bisericésca, si a cantá insu la tóte functiunile.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisiati, a substerne recursele loru, bine instruite, catra *senatul scolaru localu* din Oresiatiu, prin Onor. judetul cercualu din Carlsdorf, pana la terminulu sus prescriptu Oresiatiu, in 5 optomvre 1873.

In numele senatului scolaru localu:
Zacharia Almajanu, m. p.
2-3 jude communalu, ca presiedinte.